

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije

Langusova ulica 4, 1535 Ljubljana

T: 01 478 80 00
F: 01 478 81 39
E: gp.mzi@gov.si
www.mzi.gov.si

Številka: 3722-1/2017/29-02011413

Datum: 8. 5. 2017

Poročilo
o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora
in ocena uporabe zračnega prostora
2016

za Odbor:

dr. Alojz Krapež
Predsedujoči

Odboru za upravljanje zračnega prostora
Republike Slovenije

Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Odbor) je v skladu z:

- Uredbo Komisije (ES) št. 2150/2005 z dne 23. decembra 2005 o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (v nadaljnjem besedilu: Uredba EU FUA)
- Uredba (ES) št. 551/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o organiziranosti in uporabi zračnega prostora na enotnem evropskem nebu (uredba o zračnem prostoru), ki je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009
- Eurocontolovimi specifikacijami (*EUROCONTROL Specification for the application of the Flexible Use of Airspace (FUA)* – ECTRL SPEC), in
- Protokolom za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije (2014)

pripravil poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora in oceno uporabe zračnega prostora v letu 2016.

Poročilo temelji na poročilih oz. podatkih, ki so jih posredovali Javna agencija za civilno letalstvo RS (v nadaljnjem besedilu: agencija), Vojaški letalski organ, Celica za upravljanje zračnega prostora RS (v nadaljnjem besedilu: Celica), Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o., ter Ministrstvo za obrambo.

Poročilo zajema obdobje leta 2016 oziroma kot navedeno.

I. Poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora 2016

1. Pravne podlage

Uredba (ES) št. 551/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o organiziranosti in uporabi zračnega prostora na enotnem evropskem nebu (uredba o zračnem prostoru), ki je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 v drugem odstavku 7. člena določa: »Države članice pošljejo Komisiji letno poročilo o uporabi koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora v svoji pristojnosti v okviru skupne prometne politike.«

Uredba EU FUA v 8. členu (Poročanje) določa: »Pri letnem poročanju o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora iz člena 7(2) Uredbe (ES) št. 551/2004 države članice navedejo podatke, ki so podrobno določeni v Prilogi k tej uredbi.« Priloga II nadalje določa seznam elementov, potrebnih za letno poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora:

- splošen opis nacionalne organizacije in odgovornosti na ravni 1, ravni 2 in ravni 3 koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora,
- ovrednotenje delujočih sporazumov, postopkov in podpornih sistemov, ustanovljenih na strateški, predtaktični in taktični ravni upravljanja zračnega prostora. To vrednotenje se opravi v zvezi z varnostjo, zmogljivostjo zračnega prostora, učinkovitostjo in prilagodljivostjo operacij zrakoplovov vseh uporabnikov,
- problemi pri izvajanju te uredbe, sprejeti ukrepi in potrebe po spremembah,
- izidi nacionalnih inšpekcijskih pregledov, statističnih raziskovanj in revizij varnosti,
- sodelovanje med državami članicami pri upravljanju zračnega prostora in zlasti pri ustvarjanju in upravljanju čezmejnega zračnega prostora in čezmejnih dejavnosti.

Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 390/2013 z dne 3. maja 2013 o določitvi načrta izvedbe za navigacijske službe zračnega prometa in funkcije omrežja v Prilogi V (seznam podatkov, ki jih je treba zagotoviti za namen te uredbe) v točki (j) nalaga, da nacionalni nadzorni organi zbirajo in

dajo na voljo informacije o tem, kako nacionalni organi/organi funkcionalnega bloka zračnega prostora uporabljajo koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora, da se zagotovijo optimalne koristi za civilne in vojaške uporabnike zračnega prostora.

2. Izpolnjevanje obveznosti poročanja

Za Republiko Slovenijo izvaja obveznost poročanja pristojni organ Javna agencija za civilno letalstvo RS (v nadaljnjem besedilu: agencija) z izpolnjevanjem vprašalnika »SES and EASA BR IMPLEMENTATION Questionnaire Part I«, ki ga po uskladitvi z vsemi deležniki, tudi Ministrstvom za infrastrukturo in Ministrstvom za obrambo, v funkciji organizacij, katerih predstavniki so imenovani v Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, posreduje Evropski agenciji za varnost v letalstvu (v nadaljnjem besedilu: EASA). Obveznost agencije kot nacionalnega nadzornega organa, da izpolnjuje te vprašalnike, izhaja iz 15. člena (Poročanje o varnostnem nadzoru) Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 1034/2011 z dne 17. oktobra 2011 o nadzoru varnosti pri upravljanju letalskega prometa in službah letalske navigacije in spremembi Uredbe (EU) št. 691/2010 oz. Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2017/373 z dne 1. marca 2017 o skupnih zahtevah za izvajalce storitev upravljanja zračnega prometa/izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa in drugih funkcij omrežja za upravljanje zračnega prometa ter njihov nadzor, razveljavitvi Uredbe (ES) št. 482/2008, izvedbenih uredb (EU) št. 1034/2011, (EU) št. 1035/2011 in (EU) 2016/1377 ter spremembi Uredbe (EU) št. 677/2011 (UL L št. 62 z dne 8. 3. 2017, str. 1).

Obveznost poročanja po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) št. 390/2013 (načrt izvedbe) izvaja agencija preko poročanja »PP RP2, Annual Monitoring Report« Organu za oceno uspešnosti.

3. Javnost dela

Odbor se je za namen podajanja informacij o tem, kako nacionalni organi/organi funkcionalnega bloka zračnega prostora uporabljajo koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora, da se zagotovijo optimalne koristi za civilne in vojaške uporabnike zračnega prostora, zavezal k objavam informacij na spletnih straneh. Tako organizaciji oz. ministrstvu, katerih člani konstituirajo Odbor, objavljajo na svojih spletnih straneh informacije o prilagodljivi uporabi zračnega prostora, Protokolu in delu Odbora.

- spletna stran odbora na straneh Ministrstva za infrastrukturo:
http://www.mzi.gov.si/si/delovna_podrocja/letalstvo/odbor_za_upravljanje_zracnega_prostora_republike_slovenije/
- Spletna stran odbora na straneh Ministrstva za obrambo:
http://www.mo.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/drugo/

4. Splošen opis nacionalne organizacije in odgovornosti na ravni 1, ravni 2 in ravni 3 koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Uredba o izvajanju Uredbe Komisije (ES) o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (Uradni list RS, št. 81/2013) je določila pristojne organe, njihove naloge in nadzor v zvezi z izvajanjem Uredbe EU FUA.

a. Nivo strateškega upravljanja zračnega prostora – raven 1

Naloge strateškega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 4. člena, naloge ocenjevanja varnosti iz 7. člena in naloge poročanja iz 8. člena Uredbe EU FUA izvaja ministrstvo, pristojno za promet, v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za obrambo. Za ta namen je bil ustanovljen Odbor. Predloge odločitev in drugih strokovnih gradiv v zvezi z nalogami na nivoju strateškega upravljanja zračnega prostora iz prvega odstavka 2. člena Uredbe o izvajanju Uredbe Komisije (ES) o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo

zračnega prostora (Uradni list RS, št. 81/2013) (v nadaljnjem besedilu: uredba o izvajanju EU uredbe) pripravlja Odbor, ki sta ga ustanovita ministrstvo, pristojno za promet, in ministrstvo, pristojno za obrambo.

b. Nivo predtaktičnega upravljanja zračnega prostora – raven 2

Naloge predtaktičnega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 5. člena Uredbe EU FUA opravlja Celica. Člane Celice so izmed zaposlenih v Slovenski vojski, Agenciji Republike Slovenije za okolje in v javnem podjetju Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o., soglasno imenovali minister, pristojen za promet, minister, pristojen za obrambo, in minister, pristojen za meteorologijo. Slovenska vojska, Agencija Republike Slovenije za okolje in javno podjetje Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o., opredelijo naloge v zvezi s prilagodljivo uporabo zračnega prostora v delovnih procesih pristojnih služb in enot Slovenske vojske, letalskih meteoroloških služb in služb zračnega prometa.

Celica samostojno izvaja naloge, ki so opredeljene v točkah b, c, d, f, g, l in n prvega odstavka 4. člena Uredbe EU FUA, za potrebe Odbora in pristojnih ministrstev pa opravlja operativne naloge, ki so opredeljene v točkah e, h, i, j, k in m prvega odstavka 4. člena Uredbe EU FUA. Celica sprotno seznanja Odbor s sprejetimi odločitvami in odprtimi vprašanji upravljanja zračnega prostora.

Administrativne in druge podporne naloge za opravljanje nalog Celice zagotavlja javno podjetje Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o. Drugi stavek tretjega odstavka 4. člena nacionalne uredbe o izvajanju EU uredbe določa, da se tekoča zbirka arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice se hrani na ministrstvu, pristojnem za promet. Glede na to, da ni praktične rešitve za izvedbo tega, t.j. prenosa tekoče zbirke arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice, je Odbor zaprosil Kontrolo zračnega prometa Slovenije, d.o.o., da hrani tekočo zbirko arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice 10 let oziroma, da se opredeli glede roka hrambe tega gradiva. Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o., je sporočila Odboru, da bo zbirko arhivskega gradiva hranila 10 let.

c. Nivo taktičnega upravljanja zračnega prostora – raven 3

Naloge taktičnega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 6. člena Uredbe EU FUA opravljajo izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa ter nadzorne vojaške enote neposredno in po svojih operativnih enotah – centrih za kontrolo zračnega prometa, centru za nadzor in kontrolo zračnega prostora ter na območju, na katerem se izvajajo dejavnosti, zaradi katerih se zahteva rezervacija ali omejitev zračnega prostora.

Izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa in nadzorne vojaške enote zagotovijo, da njihove službe in enote opravljajo naloge iz 6. člena Uredbe EU FUA. V ta namen te službe in enote vzpostavijo ustrezne postopke usklajevanja in izmenjave informacij ter zagotavljajo varnost pri upravljanju interakcij med civilnimi in vojaškimi leti.

d. Ustanovitev Odbora in imenovanje članov Celice

V letu 2014 sta ministra, pristojna za promet in obrambo ustanovila Odbor (Sklep o ustanovitvi Odbora za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, št. 3722-2/2014/13 z dne 18. 3. 2014) nato so ministri, pristojni za promet, obrambo in kmetijstvo in okolje (za letalsko meteorologijo) imenovali člane Celice (Sklep o imenovanju članov Celice za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, 3722-2/2014/14 z dne 25. 3. 2014). Vsi pristojni organi in organizacije so imenovali člane Odbora in Celice.

V skladu s tretjim odstavkom 4. člena Uredbe EU FUA je bila Evropska komisija o osebah ali organizacijah, ki so odgovorne za izvajanje nalog strateškega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije obveščena o ustanovitvi Odbora in imenovanih članih.

e. Delovanje Odbora in Celice

Odbor se sestaja redno, vsaj enkrat v letu. V letu 2016 se je Odbor sestal dvakrat, in sicer na svoji 3. seji dne 23. 5. 2016 in 4. seji dne 19. 12. 2016. Celica deluje in o svojem delu obvešča Odbor.

5. Ovrednotenje delujočih sporazumov, postopkov in podpornih sistemov, ustanovljenih na strateški, predtaktični in taktični ravni upravljanja zračnega prostora v zvezi z varnostjo, zmogljivostjo zračnega prostora, učinkovitostjo in prilagodljivostjo operacij zrakoplovov vseh uporabnikov.

a. Vzpostavitev okvirnih dogovorov in pregledi že uveljavljene prakse, ki so jih razvili civilni in vojaški organi za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Naloga Celice je vzpostaviti okvirne dogovore in pregledati že uveljavljene prakse, ki so jih razvili civilni in vojaški organi za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora in seznaniti Odbor z že vzpostavljenimi praksami oz. dogovori, kot so:

- (a) postopki dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni;
- (b) postopek rednega pregleda potreb uporabnikov;
- (c) postopki odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora;
- (d) postopek opredelitve začasnih struktur in postopkov zračnega prostora zaradi ponudbe več možnosti glede rezervacij zračnega prostora in glede prog.

Celica je pregledala že uveljavljene prakse in okvirne dogovore o uporabi struktur za posebne namene (angl.: *Special Use Airspace*, v nadaljnjem besedilu: SUA).

Glede postopkov dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni Celica deluje preko Združenega operativnega centra Slovenske vojske (v nadaljnjem besedilu: ZOC), ob koordinaciji z Območno kontrolo zračnega prometa (v nadaljevanju OKZP). Postopki so opredeljeni v postopkovniku ZOC¹, ki opredeljuje uporabo Osrednjega vadišča OSVAD Poček/Postojna, in Navodilu za izvajanje postopkov pri poletih prestreznikov zveze NATO (interno navodilo OKZP), ki opredeljuje načine rezervacije in uporabe začasno oddeljenega zračnega prostora (angl. *temporary segregated area*, v nadaljnjem besedilu: TSA).

Postopke odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora, ima ZOC opredeljene v postopkovniku, in sicer da se najave oz. potrebe usklajuje 60 dni vnaprej. S tem se potrebe redno pregledujejo.

Celica je tudi naložila ZOC, da od uporabnikov zračnega prostora nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna za potrebe brezpilotnih letal zahteva bolj smiselno načrtovanje (krajša delovna okna ali prekinitve aktivnosti)². Odbor se je opredelil, da je treba stremeti k čim bolj realnemu načrtovanju, da se doseže največ 30% odstopanje med načrtovano in dejansko uporabo zračnega prostora. Zato je Odbor naložil Celici, da spremlja uporabo zračnega

¹ SOP št. 13-0010: Zapora zračnega prostora (začasna omejitev in prepoved uporabe zračnega prostora) pri delovanju enot SV na poligonu Postojna, št. 804-99/2013-1 z dne 30. 4. 2013

² Tako ZOC kot VLO sta z dopisom februarja 2016 od uporabnikov Osrednjega vadišča OSVAD Poček/Postojna zahtevala ustrežnejše načrtovanje zapor zračnega prostora.

prostora nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna v obdobju 6 mesecev in poroča Odboru z oceno:

- ali je uporaba zračnega prostora skladna z letnim načrtom uporabe zračnega prostora in
- ali je načrtovanje uporabe zračnega prostora realno oziroma smiselno.

Celica je poročala s podatki o uporabi zračnega prostora nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna v prvem polletju leta 2016, in sicer da dejanska uporaba zračnega prostora ne presega načrtovane uporabe. V začetku leta 2017 je Celica ponovno poročala in ocenjuje, da ni realno pričakovati, da bo razmerje med načrtovano in dejansko uporabo nižje iz več razlogov:

- nepredvidljivi vremenski pogoji;
- TSA je vedno načrtovana 120 min zaradi fleksibilnosti v prihodu/odhodu, dejansko pa je aktivirana le dve do tri minute pred vstopom vojaških zrakoplovov in sproščena takoj, ko so aktivnosti končane. Primerjava med načrtovanjem in dejansko uporabo tako ni realna;
- načrtovanje uporabe zračnega prostora je kompleksno in odvisno od dodatnih nalog s strani poveljstev in NATO. Povečanje v drugem delu leta gre predvsem na račun dodatnega urjenja z brezpilotnimi zrakoplovi in zahtev glede varovanja zračnega prostora (urjenje vseh elementov poveljstev, posadk za te naloge).

Postopki odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora, so predpisani in medsebojno usklajeni v zgoraj navedenih dokumentih.

Postopek opredelitve začasnih struktur in postopkov zračnega prostora zaradi ponudbe več možnosti glede rezervacij zračnega prostora se izvaja, saj je SUA zasnovan modularno in prilagodljiv glede na potrebe.

Celica ne poroča o potrebi za vzpostavitev dodatnih okvirnih dogovorov za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora.

Odbor ugotavlja, da so vzpostavljeni postopki dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni, postopek rednega pregleda potreb uporabnikov, postopki odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora ter postopek opredelitve začasnih struktur in postopkov zračnega prostora zaradi ponudbe več možnosti glede rezervacij zračnega prostora in glede zračnih poti. Glede na to, da Odbor ni prejel predlogov in pripomb glede navedenih postopkov, se podaja mnenje, da so vzpostavljeni postopki ustrezni.

b. Določitev meril in postopkov, ki omogočajo ustvarjanje in uporabo prilagodljivih prečnih (lateralnih) in navpičnih (vertikalnih) mej zračnega prostora, potrebnih za upoštevanje raznih variacij poti letov in kratkoročnih sprememb letov

V preteklem letu je Celica obravnavala predlog postojnskega aerokluba glede spremembe režima nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna in posredovala mnenje Odboru. Na javnem posvetovanju je namreč Odbor prejel predlog AK Postojna za preureditev posameznih con nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna (vertikalna reorganizacija con nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna). Celica je predlagala zavrnitev predloga z utemeljitvijo, da bi ob taki ureditvi obstajala precejšnja možnost napačne objave in/ali razumevanja glede statusa oz. zaprtosti zračnega prostora in pričakovani majhen učinek sproščanja zračnega prostora namreč ne bi odtehtal povečanega varnostnega tveganja. Odbor je sprejel stališče Celice.

Celica je sodelovala s KZPS in agencijo pri projekta SAXFRA in posledičnih sprememb.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede meril in postopkov, ki omogočajo ustvarjanje in uporabo prilagodljivih prečnih in navpičnih mej zračnega prostora, potrebnih za upoštevanje raznih variacij zračnih poti in kratkoročnih sprememb letov, ustrezne.

c. Ocena nacionalnih struktur zračnega prostora in omrežja rut

Celica ocenjuje, da so trenutne SUA zasnovani z upoštevanjem koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora in sicer modularno, in so umeščeni na način, ki omogoča njihovo smiselno uporabo glede na dejanske potrebe uporabnikov.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede nacionalnih struktur zračnega prostora in omrežja rut ustrezne.

d. Določitev pogojev, v katerih so za separacijo med civilnimi in vojaškimi leti odgovorne enote služb zračnega prometa

Pogoji separacije so že določeni za vsak SUA, za morebitna prestrezanja in so vključeni v interna navodila izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa. Vojaški zrakoplovi morajo spoštovati meje SUA, službe kontrole zračnega prometa pa predpisane razdalje od SUA. Določeni so tudi pogoji za izredne koordinacije za primere letala v sili, »*medical*« lete in podobne.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede določitev pogojev, v katerih so za separacijo med civilnimi in vojaškimi leti odgovorne enote služb zračnega prometa, ustrezne.

e. Pogajalski postopki in prednostna pravila za dodeljevanje zračnega prostora

Osnovne prioritete za uporabo TSA so določene v tehničnem sporazumu³ (angl. *Technical Agreement*) med NATO in Republiko Slovenijo. Celica meni, da ni potreb po izdelavi in določitvi dodatnih prioritet, da se vse aktivnosti dogovarjajo ob pripravah na večje vaje in dogodke, kjer skoraj vedno sodelujeta vsaj dva predstavnika Celice. Celica je sodelovala v pripravi in izvajanju vaj *Adriatic Strike 2016*, *Ramstein Guard 2016* ter *Immediate Response 2016* na področju organizacije uporabe zračnega prostora.

Po končani vaji *Adriatic Strike 2016* je Celica sodelovala pri analizi in posredovala predloge za prihodnje leto.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede pogajalskih postopkov in prednostnih pravil za dodeljevanje zračnega prostora, ustrezne.

6. Problemi pri izvajanju te uredbe, sprejeti ukrepi in potrebe po spremembah

Odbor ni prejel predlogov za spremembo nacionalnih ureditev v zvezi s konceptom prilagodljive uporabe zračnega prostora.

Celica je sodelovala na predstavitvi orodij LARA in PRISMIL s strani EUROCONTROL-a, in ugotavlja, da so orodja prilagojena in primerna za večje države z več SUAs in več uporabniki zračnega prostora, ter za njihovo implementacijo v Republiko Sloveniji ni potreb na operativnem nivoju.

³ »*Technical Arrangement between COM HQ AIRCOM on behalf of Supreme Headquarters Allied Power Europe (SHAPE) and The Slovenian Ministry of Defense on behalf of The Republic of Slovenia*« z dne 19. 7. 2013

a. Standardizacijska inšpekcija EASA

Odbor je v letu 2016 sodeloval pri zaključevanju aktivnosti za odpravo ugotovitev standardizacijske inšpekcije EASA na področju prilagodljive uporabe zračnega prostora. Vse ugotovitve EASA so zaprte.

V oktobru 2017 se pričakuje nov inšpekcijski pregled EASA, ki bo predvidoma obsegal tudi področje prilagodljive uporabe zračnega prostora.

7. Posvetovanje z uporabniki zračnega prostora

Odbor je v letu 2016 opravil svoje prvo posvetovanje z uporabniki zračnega prostora. Vabljeni so bili uporabniki zračnega prostora in druge relevantne organizacije, in sicer predstavniki obratovalcev letališč, letalski prevozniki, zveze in združenja s področja civilnega letalstva, Celica, agencija in Vojaški letalski organ oz. GŠSV in Ministrstvo za obrambo, Ministrstvo za notranje zadeve ter izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa. Prisotnim je bil predstavljen namen posvetovanja, to je predstaviti pravni okvir prilagodljive uporabe zračnega prostora, organizacije, ki so zadolžene za izvajanje te zakonodaje, veljavne ureditve v slovenskem zračnem prostoru ter vzpostaviti stik z zainteresiranimi uporabniki zračnega prostora. O več temah so bili opravljeni pogovori, na nekatera vprašanja je Odbor podal odgovore po posvetovanju.

8. Izidi nacionalnih inšpekcijskih pregledov, statističnih raziskovanj in revizij varnosti

a. Pristojna organa za nadzor

Pristojna organa za nadzor nad izvajanjem odločitev v zvezi s strateškim upravljanjem zračnega prostora ter za nadzor nad predtaktičnim in taktičnim upravljanjem zračnega prostora za statistično raziskovanje in revizijo varnosti sta agencija in Vojaški letalski organ, vsak za svoje področje pristojnosti.

Nadzorna organa za vsako koledarsko leto, na zahtevo pristojnih ministrstev in Celice, lahko pa tudi kadar koli med letom, poročata o izvajanju te uredbe in vprašanjih iz svoje pristojnosti iz Uredbe EU FUA.

b. Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije

Agencija je v letu 2016 izvedla nadzor nad izvajanjem prilagodljive uporabe zračnega prostora, ki je pokazal, da so vzpostavljeni postopki usklajevanja ter podporni sistemi med enotami služb zračnega prometa in nadzornimi vojaškimi enotami, da se zagotovi varnost pri upravljanju interakcij med civilnimi in vojaškimi leti. Nadalje je bilo ugotovljeno, da nadzorne vojaške enote in enote služb zračnega prometa pravočasno in učinkovito izmenjajo vsako spremembo načrtovane aktivacije zračnega prostora in sporočijo vsem zadevnim uporabnikom trenutni status zračnega prostora. Prav tako je bilo ugotovljeno, da so vzpostavljeni postopki civilno-vojaškega usklajevanja in komunikacijskih struktur med ustreznimi enotami služb zračnega prometa in nadzornimi vojaškimi enotami, ki omogočajo obojestransko zagotavljanje podatkov o zračnem prostoru zaradi omogočanja aktivacije, deaktivacije ali prerazporeditve zračnega prostora v realnem času, dodeljenega na predtaktični ravni. Podani sta bili dve ugotovitvi, katerih odpravo bo agencija spremljala.

Agencija spremlja in sodeluje pri aktivnostih Odbora in Celice. Na podlagi le tega je agencija seznanjena z delovanjem nivojev 1 in 2, kot zahteva Uredba EU FUA. Nima pripomb na način delovanja strateškega nivoja izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora.

c. Vojaški letalski organ

Na poziv o opravljenih nadzorih za svoje področje pristojnosti je poročal Vojaški letalski organ. V letu 2016 v Slovenski vojski strokovni nadzor nad izvajanjem določil Uredbe EU FUA ni izveden. Nadzor se bo, v sodelovanju z agencijo, izvedel v letu 2017.

Frekvenca 126.525 MHz

Vojaški letalski organ poroča o objavi frekvenca 126.525 MHz, ki je dodeljena za uporabo v Slovenski vojski, s pasovno širino kanala 25 kHz in področjem uporabe do višine FL 120 za potrebe »Range Control« Osrednjega vadišča OSVAD Poček/Postojna, za A/G komunikacijo za območja LJ(R)-4, LJ(R)-5, LJ(R)-6A, LJ(R)-6B in LJ(R)-6C (objava v AIP z začetkom veljavnosti z dne 18. 8. 2017). Frekvenca je mednarodno koordinirana in registrirana (objavljena v eANP ICAO EUR NAT, COM 2 tabela).

Frekvenca se bo začela uporabljati po prenovi obstoječega SOP št. 13-0010: Zapora zračnega prostora (začasna omejitve in prepoved uporabe zračnega prostora) pri delovanju enot SV na poligonu Postojna, št. 804-99/2013-1 z dne 30. 4. 2013 oziroma po izdelavi novega. V SOP se bodo opredelili postopki uporabe frekvenca.

9. Usposabljanja in strokovne kompetence osebja, ki izvaja naloge ravni 2 in 3 izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Odbor je na svoji prvi seji sklenil, da se v zvezi z usposabljanjem osebja, ki izvaja naloge Celice, smiselno sledi smernicam dokumenta Funkcionalnega bloka zračnega prostora Srednje Evrope (v nadaljnjem besedilu: FAB CE) »FAB Central Europe Implementation Phase: Updated/newly created training material for AMC/FMP staff« in »FAB Central Europe Implementation Phase: Identification and Plan for the Implementation of the Common Competence Scheme for AMC/FMP Staff«.

Odbor je naložil Celici, da poroča Odboru o izvedenih usposabljanjih. Celica ugotavlja, da je trenutno osebje Celice kompetentno na področjih, na katerih deluje. Za delovanje na ravni 2 in 3 bo potrebno usposobiti člane Celice in dodatno osebje, kateremu bodo delegirane posamezne naloge, kot so izdelava dnevnih planov (AUP - Airspace Use Plan) in njihova distribucija. O izvedenih usposabljanjih Celica ni poročala.

10. Sodelovanje med državami članicami pri upravljanju zračnega prostora in zlasti pri ustvarjanju in upravljanju čezmejnega zračnega prostora in čezmejnih dejavnosti

a. Morebitni razvoj čezmejne uporabe zračnega prostora s sosednjimi državami

Odboru se poroča o morebitnem razvoju čezmejne uporabe zračnega prostora s sosednjimi državami, kjer je to potrebno zaradi prometnih tokov in dejavnosti uporabnikov, oziroma drugih aktivnosti v zvezi z upravljanjem zračnega prostora z navedenimi sosednjimi državami članicami, da skupaj obravnavajo uporabo zračnega prostora prek državnih meja in/ali meja letalskih informativnih območij; še posebej z Italijo, kot državo, ki ni v FAB CE.

Republika Slovenija nima čezmejnih območij (*Cross Border Areas - CBA*)⁴, niti se ne predvideva njihova vzpostavitev. Ko bo relevantno, se bodo aktivnosti izvajale v skladu z določili Protokola, oziroma v kolikor bi prišlo do oblikovanja teh območij, se bo sodelovanje odvijalo na nivoju Celice s predlogi že ob pripravi takih območij. Celica bo o tem poročala Odboru.

b. Izvajanje koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora na nivoju funkcionalnega bloka zračnega prostora (FAB CE)

Obveznost izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora je naložena tudi funkcionalnim blokom zračnega prostora. V letu 2016 ni bilo aktivnosti v zvezi z izvajanjem koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora na nivoju FAB-a.

II. Ocena uporabe zračnega prostora 2016

1. Obveznost poročanja po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) št. 390/2013 (načrt izvedbe)

Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 390/2013 z dne 3. maja 2013 o določitvi načrta izvedbe za navigacijske službe zračnega prometa in funkcije omrežja v Prilogi V (seznam podatkov, ki jih je treba zagotoviti za namen te uredbe) v točki 1.1 (f) nalaga nacionalnemu nadzornemu organu (agenciji), da poskrbi, da so na voljo podatki za podporo nalogam iz člena 4(1)(m) in (n) Uredbe EU FUA o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora.

Celica je posredovala poročilo o uporabi zračnega prostora za 2016. Podatke iz poročila bo agencija bo preko poročanja »PP RP2 Annual Monitoring Report« Organu za oceno uspešnosti izpolnila obveznost poročanja.

2. Poročilo o uporabi zračnega prostora

Posebna SUA referenca oz. oznaka:	Vsota rezerviranih ur (D-1)	Vsota porabljenih ur
R4	217:00	217:00
R4,5	145:45	145:45
R4,5,6	31:30	31:30
TA1	174:00	122:40
TA2	94:30	66:30
TA3	00:00	00:00
Ad hoc SUA*	244:00	210:55
skupaj	906:45	794:20

* AIP SUPP

Celica poroča, da so podatki za LJ-R4, LJ-R4 in R5 ter LJ-R4-R5-R6A-R6B-R6C zbrani iz NOTAM sporočil (objavljenih in preklicanih). Podatki za TA1, TA2 in TA3 so zbrani iz OKZP FDPS. Osnovna enota beleženja aktivacije TA1, TA2 in TA3 je 60 minut.

⁴ Čezmejno območje (CBA) pomeni omejitev ali rezervacijo zračnega prostora vzpostavljeno nad mednarodnimi mejami za specifične operativne zahteve. Te so lahko v obliki začasno oddeljenega zračnega prostora (TSA) ali začasno rezerviranega zračnega prostora (TRA)

3. Ocena uporabe zračnega prostora

Vzpostavljene strukture uporabe zračnega prostora so zasnovane modularno in so umeščene na način, ki omogoča njihovo smiselno uporabo glede na dejanske potrebe in na način, da ne vplivajo oziroma minimalno vplivajo na komercialni zračni promet.

Podatki o uporabi zračnega prostora v letu 2016 kažejo, da je vsota porabljenih ur vedno nižja ali enaka vsoti številna načrtovanih ur.

Odbor podaja oceno, da izhajajoč iz podatkov o uporabi zračnega prostora v letu 2016, v primerjavi s podatki iz preteklih let ter izvedenimi usklajevanji med civilnimi in vojaškimi uporabniki zračnega prostora, se v zračnem prostoru Republike Slovenije koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora izvaja ustrezno.

4. Ocena Celice

Celica podaja oceno glede obsega uporabe zračnega prostora v letu 2016. Uporaba SUA je večja kot v letu pred tem, kar je posledica dodatnih nalog (predvsem z brezpilotni zrakoplovi). Vremenski pogoji in uporaba zračnega prostora razreda G so glavni dejavniki, ki vplivajo na uporabo/neuporabo zračnega prostora, sami postopki pa so po mnenju Celice primerni glede na potrebe. Slovenska vojska je v dogovoru s Celico iskala rešitev za letenje z brezpilotni zrakoplovi, ki bi bila primerna za vse uporabnike, ter imela čim manjši vpliv na zračni promet. Celica ocenjuje, da je povečana uporaba zračnega prostora v letu 2016 upravičena.

5. Mehanizmi za arhiviranje podatkov o zahtevah, dodelitvi in dejanski uporabi struktur zračnega prostora

ZOC shranjuje podatke o rezervacijah, preklicih in uporabi SUA (podatki se zbirajo od leta 2012) v tabelah. CNKZP shranjuje podatke o uporabi TSA. OKZP hrani podatke o uporabi TA1, TA2 in TA3. Podatki se na začetku leta združijo za preteklo leto in arhivirajo v KZPS.

Odbor bo v prihodnosti, če se izkaže potreba, preučil, ali je potrebno vzpostaviti drugačen način zbiranja podatkov in njihovo obliko ter način njihovega posredovanja.

→→→

